

Katedra i Klinika Psychiatrii Akademii Medycznej w Lublinie
Department of Psychiatry Medical Academy of Lublin
Kierownik jednostki: Prof. dr hab. n. med. M. Masiak

MARTA MAKARA-STUDZIŃSKA, RENATA TUREK, SYLWIA KOŁODZIEJ

Women as the aggressors in Intimate Partners Relationship

Kobiety jako sprawczynie przemocy w związkach

W 2000 roku przemoc była przyczyną 700 tys. zgonów na całym świecie: 50% użycie siły i samobójstwo, 30 % dotyczyło przemocy w stosunkach interpersonalnych, a 20% przemocy zbiorowej [1].

Przemoc w stosunkach interpersonalnych definiuje się jako, zamierzone użycie siły fizycznej lub władzy, rzeczywistej lub w postaci groźby, przeciwko innej osobie, co powoduje lub wiąże się z wysokim prawdopodobieństwem spowodowania urazu, śmierci szkody psychicznej, zaburzenia rozwoju lub pozbawienia istotnych dóbr (Krug 2002).

Przemoc w relacjach interpersonalnych była w 2000 roku szóstą spośród głównych przyczyn śmierci wśród osób w wieku 15 do 44 lat [1].

Oprócz zgonów przemoc ta pociąga za sobą wiele implikacji zdrowotnych i psychicznych dla jej ofiar, świadków i sprawców.

Choć obecnie fizyczne maltretowanie nie stanowi najpowszechniejszej metody rozwiązywania konfliktów, to przemoc w małżeństwie czy nieformalnym związku nie jest czymś niezwykłym. Uciekają się do niej partnerzy obojga płci, ale podczas konfliktu fizycznego kobieta jest w gorszej sytuacji niż mężczyzna [2]. Nie pozostaje to jednak regułą, gdyż jak pokazują doniesienia badaczy problem stosowania przemocy przez kobiety jest rozpowszechniony jednak nie nagłośniony.

MATERIAŁ I METODY

Analiza dostępnego materiału z zakresu stosowania przemocy przez kobiety w związkach intymnych i rodzinnych z lat 1979 – 2002.

WYNIKI I OMÓWIENIE

Flynn [3] zauważa, że zainteresowanie przemocą domową jest selektywne, a kobiety są niemal tak samo skłonne do stosowania siły fizycznej wobec mężczyzn jak mężczyźni wobec kobiet. Flynn przeanalizował wyniki wielu badań i doszedł do wniosku, że częstość stosowania przemocy wobec partnera jest u obu rodzajów zbliżona, choć różne są wzorce tych zachowań. Przemoc w bliskich kontaktach występuje w każdej warstwie społecznej, szerokości geograficznej i wszystkich kręgach kulturowych. W anglojęzycznej literaturze przedmiotu określana jest jako intimate partner violence (przemoc w bliskich związkach). Sprawcami i ofiarami bywają mężczyźni jak również kobiety w równym stopniu. Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni doświadczają przemocy fizycznej, której sprawcami są ich partnerzy i nierzadko są poddawane z ich strony systematycznym i długotrwałym prześladowaniom. Kobiety stosują wobec swoich partnerów głównie przemoc werbalną w postaci wrzasków i wyzwisk. Przekonanie, że mężczyźni są agresywni a kobiety bezradne nie odpowiada prawdzie. Kobiety najczęściej posuwają się do agresji fizycznej w akcie samoobrony lub zemsty na atak ze strony mężczyzny, natomiast mężczyźni częściej inicjują takie konflikty. Liczby aktów agresji mogą być więc zbliżone, ale konsekwencje przemocy – nie.

Pojęcie przemocy oznacza każde zachowanie, które powoduje powstanie szkody (fizycznej, psychicznej, seksualnej) u partnera. Przybiera ono różne formy [1]:

- ⇒ użycie siły fizycznej – forma ciężka to przede wszystkim: bicie, kopanie, szarpanie za włosy, rzucanie w ofiarę przedmiotami
  - forma lżejsza to popychanie, szarpanie, niszczenie przedmiotów
- ⇒ nadużycia psychiczne – jako przemoc werbalna (wyklinywanie, używanie wulgarnych określeń), zastraszenie, stałe lekceważenie i upokarzanie
- ⇒ przemoc seksualna – próby gwałtu i inne nadużycia seksualne
- ⇒ zachowania kontrolujące i ograniczające wolność partnera

Jak wykazały liczne badania (Bays 1990, Maher i Curtis 1992) zaniedbywanie i przemoc wobec dzieci łączy się powszechnie z używaniem alkoholu i narkotyków. Wykazano także, że kobiety równie często jak mężczyźni inicjują przemoc w związku partnerskim, a częściej niż oni biją dzieci i znęcają się nad nimi [4].

Niestety dane polskie na temat przemocy stosowanej przez kobiety w stosunku do mężczyzn są nieliczne, wręcz znikome. Jednakże wyniki prac badawczych w Stanach Zjednoczonych przedstawiają nieznaną prawdę, że w latach 1975-1985 poziom przemocy międzypartnerskiej mężczyźni przeciwko kobietom obniżył się, podczas gdy poziom przemocy kobiet w stosunku do mężczyzn wzrósł (1985 Ankieta Narodowa na temat przemocy w rodzinie przeprowadzona na 6,000 przypadków przez National Institutes of Mental Health przeprowadzona przez Murray A. Straus and Richard J. Gelles na Uniwersytecie New Hampshire) [6, 7]. W drugim zaś badaniu dokonanym w 1986 roku ukazano liczbę 2 milionów mężczyzn maltretowanych przez „kochające kobiety”, zaś liczba kobiet ulegających przemocy ze strony mężczyzn wynosiła 1.8 miliona [7].

Jedną z przyczyn ukrywania przez mężczyzn doznawanej przemocy wiąże się z jest komiczną konwencją w społeczeństwie, poczuciem wstydu ze strony mężczyzn [8].

Wśród kobiet – sprawców czynnikami charakteryzującymi ryzyko stosowania przez nie przemocy wobec mężczyzn są: doznawanie przemocy wobec siebie w życiu rodzinnym (rodzina pochodzenia), niższy poziom kontroli nad agresywnymi impulsami. Wiele z nich przenosi postawy agresywne wobec swych ojców, braci czy wujków na osobę partnera. Często spotykaną przyczyną agresywnego zachowania kobiet są problemy natury seksualnej (brak przeżywania satysfakcji seksualnej, rozczarowanie, impotencja partnerów, przedwczesne wytryski) [9]. Kobiety znacznie częściej używają przemocy werbalnej. W badaniu 45% kobiet przyznało się do stosowania wobec męża wyzwisk, oskarżeń czy wrzasków. Kobiety uciekają się do tego typu przemocy, ponieważ niesie on ze sobą mniejsze ryzyko odwetu. Stosowanie przemocy fizycznej zazwyczaj ogranicza się do aktów samoobrony.

WNIOSKI

1. Przemoc stosowana przez kobiety najczęściej przeciwko mężczyznom jest zjawiskiem nasilającym się, choć nie tak dobrze udokumentowanym.
2. Preferowany rodzaj stosowanej przemocy to przemoc psychiczna.
3. Kobiety będące agresorami znacznie częściej niż mężczyźni stosują przemoc wobec dzieci.

PIŚMIENNICTWO

1. World Health Organization World Report of Violence and Health. Brussels, 2002
2. Gelles Family violence, 1979, Beverly Hills, CA: Sage
3. Flynn CP, 1990, Relationship violence by women: Issues and implications. Family relations, 39, 194-198
4. U.S. Department of Health and Human Services (1997). Child maltreatment 1995: Reports from the states to the National Child Abuse and Neglect data system. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
5. Author Unknown, "How Can I Admit I Am a Battered Husband: Special Report," Best Magazine, April 15, 1993.
6. Straus M.A., "Husband abuse and the woman offender are important problems," Current Controversies on Family Violence, Gelles R.J & D. Loseke eds., Sage Women's Educational Press, Atlanta, 1993.
7. Sheridan H. In defense of men. The penitent, 2000.

8. Lew-Starowicz Z. Zespół maltretowanego męża. Problemy rodziny, 1992:31 (4) s.49-54
9. Lew-Starowicz Z. Zespół maltretowanej żony. Problemy rodziny, 1992:31 (4) s.45-48

STRESZCZENIE

W 2000 roku przemoc była przyczyną 700 tys. zgonów na całym świecie. Przemoc w stosunkach interpersonalnych definiuje się jako, zamierzone użycie siły fizycznej lub władzy, rzeczywistej lub w postaci groźby, przeciwko innej osobie. Częstość stosowania przemocy wobec partnera jest u obu płci zbliżona, choć różne są wzorce tych zachowań. Kobiety najczęściej posuwają się do agresji fizycznej w akcie samoobrony lub zemsty na atak ze strony mężczyzny, natomiast mężczyźni częściej inicjują takie konflikty. Liczby aktów agresji mogą być więc zbliżone, ale konsekwencje przemocy – nie. Kobiety znacznie częściej używają przemocy werbalnej. W badaniu 45% kobiet przyznało się do stosowania wobec męża wyzwisk, oskarżeń czy wrzasków. Kobiety uciekają się do tego typu przemocy, ponieważ niesie on ze sobą mniejsze ryzyko odwetu. Wykazano także, że kobiety równie często jak mężczyźni inicjują przemoc w związku partnerskim, a częściej niż oni biją dzieci i znęcają się nad nimi.

SUMMARY

In the Year 2000 violence was the cause of 700 thousands deaths all over the world. The violence in intimate relationships is defined as planned physical abuse or control, real or as a threat against other person. The frequency of violence usage was parallel in both sexes but the behavioral patterns were different. Women more often were physically aggressive only in self-defence or in revenge to men's attack, on the other side men more often initiate those conflicts. The number of aggressive acts may be similar but the consequences not. Women more often use psychological (verbal) violence. In the research 45% women admit to call their husbands names, accusations or screaming. Women have recourse to this kind of violence because of its less dangerousness of reprisal. There was shown that women parallelly to men initiate the violence in intimate relationship, but more often hit their children and battered on them.